

Nieuwe vindplaatsen van de invasieve Gekielde loofslak *Hygromia cinctella* in Noord-Holland boven het Noordzeekanaal

Henk K. Mienis

Summary. New localities of the invasive Girdled snail *Hygromia cinctella* in North-Holland North of the Northsea-channel are reported. Eight new localities for the Girdled snail are recorded from the municipalities of Waterland (two in Monnickendam), Zeevang (four in Kwadijk and one in Oosthuizen) and Edam-Volendam (one in Volendam). Especially after or during light rain this species is actively crawling on the vegetation.

Inleiding

De Gekielde loofslak *Hygromia cinctella* (Draparnaud, 1801), Fam. Hygromiidae, is een relatief kleine landslak die oorspronkelijk in zijn verspreiding waarschijnlijk beperkt was tot het noordwestelijk deel van het Mediterrane kustgebied (fig. 1).

Fig. 1. Gekielde loofslak (*Hygromia cinctella*). Foto: Henk Mienis.

Net als een groot aantal andere landslakken uit de familie Hygromiidae heeft de Gekielde loofslak zich in de 20ste eeuw verspreid naar het noorden van Europa. In Nederland werd dit opvallend gevormde slakje voor het eerst in oktober 1995 in Amsterdam gevonden (Neckheim, 1996). Daarna heeft het nog enige jaren geduurd voordat andere vindplaatsen bekend werden uit Noord- en Zuid-Holland, Utrecht en Noord-Brabant (zie overzicht in Mienis, 2008). De meeste vindplaatsen zijn nu bekend uit de omgeving van Amsterdam, Haarlem (uit dit gebied wordt de soort veel gerapporteerd op de website Waarneming.nl) en vooral Purmerend. In de laatst genoemde plaats heb ik deze invasieve soort tot nog toe op 44 verschillende lokaliteiten gevonden (Mienis, 2010a). In Purmerend werd deze soort vooral in tuinen, perken, plantsoenen en parken aangetroffen. Hier en daar vertoonde de Gekielde loofslak echter ook de neiging om zich ook in een meer natuurlijk biotoop te vestigen, onder andere langs de spoorlijn Purmerend-Hoorn (fig. 2).

Het was echter in Monnickendam dat dit het best tot uiting kwam. Op 23 september 2006 had ik de Gekielde loofslak reeds op struikgewas aangetroffen van het parkeerterrein van het Mirror-paviljoen, in het zuidelijk deel van het Hemmeland (Mienis, 2007; deze vindplaats is ten onrechte niet opgenomen in mijn overzicht in Mienis, 2008!). In de herfst van 2009 trof ik ook exemplaren aan op braamstruiken in het noordelijk deel van het Hemmeland. Daarnaast werden ook enkele exemplaren gevonden in een tuintje op het voorplein van de R.K. Parochiekerk H.H. Nicolaas en Antonius, nabij

het hek langs het Noordeind in Monnickendam (Mienis, 2010b). Zou de Gekielde loofslak dan ook elders in Noord-Holland boven het Noordzeekanaal voorkomen?

Nieuwe gegevens

In de herfst van 2011 heb ik Purmerend een beetje links laten liggen, ofschoon ik daar altijd mijn basis heb wanneer ik in Nederland vertoef. Ik heb toen meer naar *Hygromia* uitgekeken in de dorpjes en stadjes in Groot Waterland en Zeevang. Dit heeft de volgende nieuwe vindplaatsen van de Gekielde loofslak opgeleverd:

Gemeente Waterland: Monnickendam, op grafzerken op de Joodse begraafplaats aan de Niesenoortsburgwal (Amersfoort coördinaten: 131.307/496.677), leg. H.K. Mienis, 26.09.2011 (zie ook Mienis, 2012a-b); idem, in plantsoen tussen Niesenoortsburgwal en Vesting, vooral op rhododendron en braam (Amersfoort coördinaten: 131.337/496.677), leg. H.K. Mienis, 26.09.2011.

Gemeente Zeevang: Kwadijk, Hollandia Plantsoen 8, in tuin (Amersfoort coördinaten: 127.423/504.478), leg. H.K. Mienis, 27.09.2011; idem, Jan Dignumzstraat 15, in tuin (Amersfoort coördinaten: 127.286/504.574), leg. H.K. Mienis, 11.10.2011; idem, Reinoud van Brederodestraat 4, op hortensia (Amersfoort coördinaten: 127.317/504.583), leg. H.K. Mienis, 11.10.2011; idem, Reinoud van Brederodestraat 18, op sedum (Amersfoort coördinaten: 127.311/504.462), leg. H.K. Mienis, 1.10.2011

Fig. 2. Een biotoop van de Gekielde loofslak (*Hygromia cinctella*). Foto: Henk Mienis.

Oosthuizen, Kleine Werf 21, in tuin (Amersfoort coördinaten: 128.452/508.793), leg. H.K. Mienis, 27.09.2011.
Gemeente Edam-Volendam, in perk met laag struikgewas nabij Jupiterlaan 37 in Volendam (Amersfoort coördinaten: (133.639/501.427), leg. H.K. Mienis, 16.10.2011.

Vooraf na lichte regenval of tijdens fijne motregen kruipt de Gekielde loofslak heel actief rond op de vegetatie, hetgeen het uitvoeren van waarnemingen vergemakkelijkt.

Uit deze nieuwe waarnemingen kan men opmaken dat deze invasieve soort waarschijnlijk overal heel algemeen is, maar vooral in de nieuwe woonwijken in tuinen, perken en parken voorkomt. Dit kan een indicatie vormen dat *Hygromia cinctella* op de meeste plaatsen terecht komt met planten uit zogenaamde tuincentra.

Geraadpleegde literatuur:

MIENIS, H.K., (2007): Slakkennieuws uit Monnickendam. – De Kreukel, 43 (1): 5-7.

MIENIS, H.K., (2008): Invasie van Gekielde loofslakken *Hygromia cinctella* in Purmerend en elders in Nederland. – Spirula, 364: 101-104.

MIENIS, H.K., (2010a): Nogmaals Gekielde loofslakken *Hygromia cinctella* in Purmerend. – Spirula, 372: 30.

MIENIS, H.K., (2010b): Waarnemingen betreffende de Gekielde loofslak herfst 2009. – De Snip, 31(1): 5-6.

MIENIS, H.K., (2012a): Landslakken op de Joodse begraafplaats in Monnickendam. – De Snip, 33(1): 5-7.

MIENIS, H.K., (2012b): Landslakken op de Joodse begraafplaats in Monnickendam. – Spirula, 386: 80-81.

NECKHEIM, C.M., (1996): *Hygromia cinctella* (Draparnaud, 1801) in Nederland. – Basteria, 60(1-3): 7-8.

Adres van de auteur:

The Steinhardt National Collections of Natural History,
Tel Aviv University, IL-69978 Tel Aviv, Israel, en
National Natural History Collections, Berman Building,
Hebrew University of Jerusalem, IL-91904 Jerusalem, Israel.
mienis@netzer.org.il

Hoe een gezonde populatie van *Sinanodonta woodiana* (Lea, 1834) in Nederland te vinden?

Jos Nienhuis

How to find a sound population of *Sinanodonta woodiana* (Lea, 1834) in the Netherlands?

Er zijn nogal wat methodes om gezonde populaties van grote zoetwatermossels te vinden.

Aangezien er momenteel verschillende kenmerken van een hype met betrekking tot het vinden van *Sinanodonta* zijn te constateren, kies ik voor het continueren van deze hype. Hypes worden gekenmerkt door een hoge frequentie van de informatie: zie bijvoorbeeld de twee onlangs verschenen artikelen in Spirula nrs. 380 en 386, een opvallend fenomeen, nogal eens matige geïnformeerdheid en de neiging tot scoren. Op Europees niveau is *Sinanodonta* de grootste binnendijkse mollusk. Dit geldt zowel voor de tweede dimensie zijnde het oppervlak, als voor de derde dimensie zijnde het volume. Voor de hype is het ook van belang dat het fenomeen simpel is te benoemen. Dat kan volledig correct: iedere zoetwatermossel met een lengte groter van 15 cm die in droge toestand gescheurd is, behoort tot *Sinanodonta*.

Dus mannen en vrouwen met kinderen of kleinkinderen of nog verder: u weet wat u te doen staat op voorwaarde dat ze wel kunnen zwemmen. Ik zou beginnen met de grotere vijvers in parken: zoek langs de oevers of kijk door het wateroppervlak heen naar de bodem, waarbij dient opgemerkt dat het water op verschillende tijdstippen qua doorschijnendheid snel en sterk kan variëren, van kraakhelder tot troebel.

Maar daarna de vraag of de populatie wellicht gezond is. Dat wil zeggen of er nakomelingen zijn te vinden. Daarvoor moet u naar het malacologisch getinte handwerk van de pisidioloog,

te weten het gebruik van appelmoeszeef en dregjes, terug. Hierbij dient aangemerkt te worden dat de uit de literatuur bekende twee *Anodonta*'s in Nederland als juveniel niet met adulte dieren tezamen voorkomen maar tot de eerste winter in kleinere slootjes vertoeven. (ongepubliceerd J.N., 1978). Dit fenomeen geldt in andere varianten voor nogal wat Unionoidea en zou ook voor *Sinanodonta* kunnen gelden.

In het verleden heb ik nog wel eens geïnformeerd bij in pisidium geïnteresseerden naar juveniele Unionoidea in hun monsters, maar dat was niet het geval. Dit kan niet kloppen!! Alleen selectief kijken, selectief zoeken of een selectief geheugen kan dan soelaas bieden als verklaring. Er zij opgemerkt dat er momenteel nog veel goede informatie met betrekking tot verspreiding en oecologie van Unionoidea in het algemeen gemakkelijk in Nederland valt te behalen door het gebruik van de appelmoeszeef en kleine dregjes.

Adres van de auteur:

Van Goghstraat 24
9718 MP Groningen
j.fokkelman@hetnet.nl

Bovenstaande bijdrage werd aangeboden met in de begeleidende e-mail de zin: "Als u het publiceert in Spirula, dan wel integraal en anders niet". Na correspondentie en overleg met de heer Nienhuis en mijn co-redacteur heb ik besloten tot plaatsing zonder noemenswaardige wijzigingen. – G.M.